

Глобалізаційні процеси і людина: чи потрібні сьогодні читання і література

У статті розглянуто основні питання та підходи, які стосуються глобалізаційних процесів та взаємозв'язок з людиною, а також їхній вплив на суспільство. Визначення наслідків цих процесів на стан культури, а особливо на літературу та читання. Усвідомлення важливості читання та літератури сьогодні та в майбутньому.

Ключові слова: глобалізація, суспільство, розвиток, людина, культура, книги.

Key words: globalization, society, development, people, culture, books.

Вступ. У сучасному світі процеси глобалізації набувають все більших масштабів й охоплюють всі сфери діяльності людини. Розуміння складних і суперечливих процесів глобалізації є невід'ємною складовою підготовки сучасних випускників як компетентних споживачів, ефективних підприємців, виробників, інвесторів, відповідальних громадян, патріотів своєї держави [1].

Сучасний світ за короткий термін, зазнав великих змін. Швидко зросло населення планети – воно збільшилось у 2 рази, з 800 до 1600 млн. осіб. Загострилися проблеми «людина – суспільство». Тобто, почався процес глобалізації.

Процес глобальних перетворень в масштабах сучасної цивілізації здійснюється на основі розвитку глобальних інформаційних ресурсів і засобів їх використання в усіх регіонах світу. В сукупності ці ресурси і засоби їх використання складають глобальний інформаційний простір, що знаходиться в процесі прискореного розвитку і задає загальний темп перетворень в інформаційній сфері кожної нації і держави [2].

Виклад основного матеріалу. Сучасний розвиток людства супроводжується значущим впливом глобалізаційних процесів, які залишають свій відбиток у різних сферах, таких як економіка, політика, технології, культура, релігія, наука, мистецтво і інше. Художнє письменство, як естетичне явище, також піддається впливу цих тенденцій. Сучасний світовий літературний процес характеризується збільшенням інтеграції і уніфікації, а також зростанням глобальних, планетарних аспектів різних явищ і подій у літературному світі.

Розвиток науки і техніки призводить до кардинальних змін не лише в окремих аспектах літературного мистецтва, але й у його основних принципах. Поняття мережевої та мультимедійної літератури, гіпертексту, набувають значущості і суттєво переосмислюють сутність та функціональні особливості літератури. Завдяки електронним носіям і Інтернету, художні твори можуть існувати віртуально і мають можливість швидко дістатися до читача. Це, з одного боку, призводить до появи великої кількості низькопробних літературних текстів, але, з іншого боку, розширює доступ до важливих, фундаментальних та значущих літературних ресурсів. Сьогодні ми можемо з впевненістю констатувати, що література перемагає друковані обмеження та традиційний книжковий формат у його класичному розумінні [5].

Глобалізація як процес спрямований на максимізацію економічної, науково-технічної і культурної взаємодії різних країн незалежно від їх соціокультурної належності, рівня економічного розвитку та регіонального розшарування. Основою цієї інтеграції є науково-технічний прогрес.

На створення нового стилю життя, нового способу управління суспільства витрачається багато сил та енергії, що певною мірою породжує хаос, який є характерним для суспільств у перехідному стані.

Сучасний стан світової цивілізації відрізняється динамізмом, суперечливістю та багатовекторністю. Тому людина в новому тисячолітті стикається з новими небаченими

раніше для неї проблемами, які з кожним днем, набувають глобального характеру й потребують невідкладних заходів.

До основних ознак процесу глобалізації належать:

- становлення єдиного світового виробництва на основі діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК);
  - посилення інтеграційних процесів (відкритість і взаємозалежність економік країн);
  - формування глобальних ринків робочої сили;
  - розширення світового фінансового ринку (рух капіталу, інвестиції);
  - формування загальнопланетного інформаційно-комунікаційного простору (глобальна мережа Інтернет);
  - уніфікація ведення бізнесу, формування нової системи глобального управління (діяльність міжнародних організацій);
  - встановлення світових цін, залежність економік країн від їх коливань;
  - культурне зближення народів (єдина система цінностей, стандартів життя, уподобань тощо);
  - порушення екологічної рівноваги екосистеми (загострення глобальних проблем)
- [2].

Наслідком і однією з найбільших небезпек для людини, включеної до системи глобального ринку, є криза ідентичності, втрата національних культурних традицій. Відсутність у особистості цих чинників призводить до її маргіналізації, дозволяє маніпулювати нею, створюючи у житті людини ілюзію повної самореалізації.

Зараз, коли процеси глобалізації активно розвиваються в усьому світі, важливо визнати, що іноземні мови, а також наша рідна мова і культура набувають все більшого значення, сприяючи збереженню національних цінностей. У цьому контексті вивчення світової літератури відкриває можливість «вчитися у інших», поліпшувати вміння засвоювати іноземні мови (особливо читаючи оригінальні тексти) і водночас поглиблювати розуміння національних культурних досягнень та нашого місця в історії світової культури. У контексті України, яка вступає до глобального співтовариства, вивчення світової літератури відіграє надзвичайно важливу роль. Через читання творів іноземних авторів, ми вносимо світовий духовний досвід у наше українське середовище. Це дозволяє нам розвивати розуміння та повагу до осіб інших культур, релігій, мов і кольорів шкіри. Важливо зазначити, що це також навчає нас взаємодіяти культурно та будувати діалог між різними націями, що стає все важливішим у сучасному багатокультурному світі. Таким чином, вивчення літератури в школі готує наших учнів до життя в сучасному світі, сприяючи культурній взаємодії та розумінню інших народів.

Однією з характерних особливостей сучасного світу є його постійна трансформація, що виявляється в швидких змінах у сферах економіки, політики, культури та інших. Стрімка трансформація сучасного світу ставить перед освітою завдання забезпечити молодь адекватними знаннями та розумінням сучасного світу.

Важливо враховувати, що в світі, який постійно змінюється, мають лишитися незмінними духовні цінності, і мистецтво слова грає ключову роль у цьому процесі. Залучення учнів до літературної спадщини, як класичної, так і сучасної, допоможе не лише швидко адаптуватися до змін у світі, але й керуватися вічними цінностями, які сформувалися у літературі.

Сучасний світ також перетворює ставлення до нього самого. У розвинених країнах формується нове мислення для третього тисячоліття, яке включає в себе такі аспекти: повага до різних культур, рас і національностей; розуміння спільної відповідальності за долю світу у XXI столітті; здатність навчатися протягом усього життя та адаптуватися до змін у соціокультурному та мультикультурному оточенні; вивчення іноземних мов, культур інших народів, розширення культурних зв'язків з іншими країнами; глибоке відчуття та збереження своєї власної культури і ідентичності [8].

У добу комп'ютерів сформувалась синергетична картина світу, в якому провідне місце належить телебаченню, інтернету, відео, транснаціональним корпораціям, єдиним

грошовим одиницям. У цей період розпочинається перехід від антропоцентризму до універсалізму з культурним, політичним, релігійним та економічним екуменізмом [3].

У сучасному швидкому темпі життя, вже неможливо уявити будь-яку людину без соціальних мереж, онлайн спілкування та й взагалі без смартфона. І внаслідок цього, часто людина втрачає інтерес до читання. Сьогодні мало хто замислюється про роль книги в житті кожної окремої людини й суспільства в цілому. Втім, шанувальники книг серед нас є, і їх чимало. Читання завжди було найважливішим способом засвоєння та використання знань, цінностей та норм, як минулого, так і сучасного часу. Воно включає різні жанри та види видань, такі як книги, журнали, періодика, а також читання в Інтернеті з різною метою та аудиторією. Читання сприяє відтворенню основ культури, її зразків, цінностей, норм, а також сприяє розвитку світогляду та функціонуванню соціальних інститутів. У контексті формування глобального інформаційного суспільства, обсяги, зміст, систематизація та засвоєння письмової інформації, яке ми називаємо читанням, мають надзвичайне значення. Літературні тексти створюють унікальні світи; вони взаємодіють один з одним, конфронтують ідеї, що несуть світоглядну суть, і сприяють формуванню суспільного ідеалу через образну систему. Література активно впливала на національний духовний досвід, відіграючи ключову роль в житті країни і стаючи частиною національної історії. Вона виступала як духовний фундамент нації, пов'язаний із суспільним життям країни, і є важливим орієнтиром у культурному майбутньому [1].

Сучасні засоби інформації впливають не лише на розвиток суспільства, але і на успішність кожної особистості та її взаємодію з оточуючим світом. Тому ті, хто володіють інформацією, вміють її знаходити та використовувати, мають перспективи в майбутньому. Однак важливо пам'ятати, що серед маси інформаційних потоків не слід забувати про такий важливий аспект, як художня література, яка є важливим духовним джерелом [8].

Література відіграє важливу роль в житті кожної людини, а тому любов до читання, це крок до створення розумної особистості, яка в майбутньому зможе змінити світ на краще. Читання дозволяє розвивати уяву та мислення.

Книги вчать нас любити своє оточення та дарують нам справжнє людське щастя. Ось чому люди, які читають книги й люблять художню літературу, можуть відчувати на собі всі принади навколишнього світу: бачити красу природи, любити та бути коханими.

Значення літератури не тільки в емоційній насолоді. Художній твір вчить людину думати, замислюватись над прочитаним, а це розвиває її мислення, культуру, духовність.

Попри важливість і цінність знань, які ми черпаємо з класики, літературних новинок, потрібно проводити аналіз і повсякденного життя. Книги допомагають розвинути зорову пам'ять. Ми підсвідомо запам'ятовуємо, як пишуться ті чи інші слова, застосовуємо ці знання на практиці. Бувають люди, у яких зорова пам'ять дуже розвинена. Це допомагає їм писати без помилок.

Література прямо або побічно формує наш погляд на життя, допомагає бути обізнаним у багатьох питаннях. Існує маса прикладів, з яких зрозуміло, що читання творів формує естетичний смак, закликає прагнути до прекрасного й піднесеного. Це так само як і інші галузі мистецтва: живопис, музика, танці.

Сьогодні книга і читання дещо втрачають свої позиції по відношенню до інших високотехнологічних засобів комунікації. Але прихильників читання традиційної паперової книги завжди буде багато, адже спілкування з друкованою книжкою викликає особливі відчуття, ніби спілкуєшся з живою людиною. Сучасна паперова книга пройшла довгий віковий шлях. Зародкова писемність виникла біля п'яти тисяч років до нашої ери. Перші алфавіти з'явилися у євреїв і фінікійців біля 1 500 років до н.е. Приблизно тоді ж виникли китайські ієрогліфи.

Хоча варто відзначити, що один із значущих змін у сфері читацької активності, на який звертають увагу експерти, полягає у переході до нової моделі читання. Ця зміна пов'язана з високим використанням екранів для читання, появою так званих «медіатекстів» і «текстів нового типу». Поза традиційними паперовими носіями, на яких призначено зручно читати текст, сьогодні електронні тексти, які доступні на екранах мобільних пристроїв і в

мережі Інтернет, займають своє місце і набувають популярності. Така ситуація викликає необхідність переглянути роль та завдання дитячого читання в інформаційному суспільстві і шукати нові методи інструкції для смислового читання, критичного осмислення і інтерпретації текстів, а також підвищення мотивації для читання і уваги до розвитку ціннісних орієнтирів у читацькій діяльності.

З іншого боку, психолого-педагогічна і психофізіологічна науки, а також соціальні інституції, такі як школа, сім'я і дитячі бібліотеки, які відповідають за формування особистості дитини відповідно до суспільно важливих цінностей, повинні швидко реагувати на зміни і виклики, які виникають у сучасному інформаційному суспільстві.

Особливу увагу вимагає теоретичне обґрунтування і методичний супровід питань екранного читання, яке має свої особливості. Під час читання на екрані діють інші механізми сприймання і уваги у дітей. Зараз не існує вичерпної відповіді на питання, який обсяг інформації може залишитися в пам'яті дитини як знання, і який вплив взаємодії з екранними технологіями має на розвиток різних аспектів соціалізації дітей, їх емоційно-чуттєву сферу і різні характеристики читацької навички (оскільки негативні впливи на формування, наприклад, технічної і смислової сторін навички, стають досить очевидними) [2].

Актуальною глобальною тенденцією, яка вплинула і на дошкільну так і на шкільну освіту України, є спрямованість на модернізацію змісту освіти та використання компетентнісного підходу для оцінки її результатів. В цьому контексті основним аспектом є розвиток кожної дитини, враховуючи її природні задатки, здібності та індивідуальні особливості, а також перехід від традиційних до інноваційних педагогічних методів.

Позитивні зміни включають в себе впровадження особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів, активне використання інформаційно-комп'ютерних технологій та створення різних типів та форм власності дошкільних навчальних закладів, включаючи міжнародні.

Згідно з цими позитивними змінами, однак, існують і негативні наслідки. Наприклад, тенденція до зближення націй і культур може призвести до втрати різноманітності і нивелювання національних особливостей, включаючи освіту. Глобалізація може висувати уніфіковані вимоги, які не завжди враховують потенціал національних освітніх систем.

Для запобігання негативним проявам в освітньому процесі, обумовленим глобалізацією, можна застосовувати метод гармонізації, який полягає в збалансованому поєднанні загальносвітових, загальнолюдських і специфічних національних цінностей в освітньому контексті. Це передбачає врахування різних освітніх тенденцій і забезпечення їх взаємодії, несуперечливості і взаємодоповнення [7].

Багато педагогів дошкільників вважають, що важливо навчати дітей грамоти, включаючи читання, ще до школи. Однак це упереджене уявлення не відповідає дійсності, як свідчать дослідження психологів і вчителів. Така рання фокусованість на вивченні літер і читанні не є ключовим фактором для інтелектуального розвитку дитини та її готовності до школи. Часто це призводить до використання застарілих методів, які зводяться до монотонного тренування, а це не надає можливості дитині розуміти процес навчання.

Часто дітям у віці від 4 років намагаються нав'язати вивчення літер, складів, слів і речень, і негайно вимагають високого рівня читання. Такий підхід спрямований на отримання конкретного результату, але для дошкільників більш важливий процес самого навчання і методи, які вони використовують для його досягнення. Гра в цьому контексті є основною діяльністю, яка створює сприятливі умови для розвитку інтелекту та особистості дитини.

Вихователі намагаються подолати ці труднощі за допомогою різних інноваційних підходів, включаючи авторські методики. Висновки науковців підтверджують, що максимальний успіх у розвитку дошкільників досягається, коли педагоги використовують методи та педагогічні форми, які враховують психофізіологічні особливості цього вікового періоду [6].

Сьогодні існує досить багато методик раннього читання, до найпопулярніших належать:

Кубики Зайцева. Дітям пропонуються кубики різних розмірів, на яких зображені найбільш часто вживані склади.

Картки Домана. На них написані прості слова великими літерами. Картки показують дітям з народження. У такий спосіб малюки з самого раннього віку навчаються запам'ятовувати і сприймати слова як цілу одиницю, а не по складах.

Методика Монтессорі. На табличках із щільного картону наклеєні шорсткі на дотик літери, які дитина під час гри повинна знайти, показати і помацати. З карток у спеціальні рамки можна скласти слова.

Фонетичний метод. З малюком спочатку вивчають звуки й букви, потім послідовно вчать складати з них склади, слова і речення.

Не менш важливо займатися артикуляційною гімнастикою. Вона допоможе навчитися правильно вимовляти звуки, адже мовлення – це складна навичка, що вимагає розвинених м'язів язика і губ. Тренуючи мімічні, жувальні і ковтальні м'язи, людина отримує можливість швидко і зрозуміло говорити й читати. Дихальна гімнастика також сприяє більш легкому навчанню читання дошкільнят.

Читання поки що є єдиною інтелектуальною технологією засвоєння накопиченого людством знання. Ця характеристика зберігається незмінною незалежно від того, як здійснюється читання, – з листа чи екрану. Саме ця характеристика робить читання незмінним як для розвитку суспільної особистості, так і для нового інформаційного суспільства в цілому. Без книги і читання неможливі розвиток особистості, її освіта, професійне становлення [5].

Кожен текст, незалежно від того, чи знаходиться він на паперовому носії, в електронному вигляді або є аудіотекстом, має багато функцій. Проте, різні жанрово-тематичні комплекси можуть надавати пріоритет різним з цих функцій. Соціально-психологічні функції читання, які безпосередньо відображають потреби, інтереси і цільові орієнтації дітей, визначають коло їхніх читацьких інтересів, уподобань і захоплень, і мають великий вплив на процес формування особистості в цілому [1].

Проведені дослідження вказують на потребу українського суспільства в авторах, які стають відомими і популярними, і можуть виступити в якості визнаних «читацьких лідерів». Глобалізація вже відчутна, і це впливає на спосіб, яким люди читають. Важливо розуміти, що онлайн-книги є так само книгами, і перехід до цього формату не зменшує значення читання. Педагогам варто підтримувати цей тренд, починаючи з дошкільного віку.

Є кілька шляхів вирішення цієї проблеми, таких як активний піар і реклама, які зосереджені на певних авторах, а також широка реклама новинок у книжкових магазинах та організація зустрічей з популярними авторами, відвідування бібліотек. Важливо не забувати і про популяризацію книги через інші медіа. Зміни, які відбуваються у способі читання, вимагають різноманітних підходів. Збільшення кількості перекладів світових новинок на українську мову також може мати позитивний вплив. Навіть якщо не всі популярні бестселери виправдовують свою славу, це дозволяє читачам відчувати себе в курсі подій у світі. [6].

Українська дитяча література – досить багата та різноманітна, хоча з першого погляду так і не скажеш. У книгарнях можемо побачити засилля книг іноземних авторів і досить часто – російською мовою... А що ж для дітей писали українці?

Сучасна література для дітей, яку варто читати дітям та прививати любов та цікавість до читання.

1. Анатолій Костецький. «Хочу літа!», «Суперклей Христофора Тюлькіна, або «Вас викрито – здавайтесь!», «Мінімакс – кишеньковий дракон, або День без батьків», «Мої та твої таємниці».

2. Андрусак Іван. «М'яке та пухнасте», «Стефа та її Чакалка». Поезія.

3. Бачинський Андрій. «Неймовірні пригоди Остапа і Даринки», «Канікули Остапа і Даринки».

4. Воронина Леся. «Прибулець з країни Нямликів», «Таємне товариство боягузі», «Таємне товариство брехунів», «Суперагент 000. Таємниця золотого кенгуру».

5. Гаврош Олександр. «Пригоди тричі славного розбійника Пинті», «Розбійник Пинтя у Заклятому місті».

6. Григорів Михайло. «Зелена квітка тиші». Поезія

7. Гридін Сергій. «Федько, прибулець з Інтернету», «Федько у віртуальному місті», «Федько у пошуках Чупакабри».

8. Дерманський Олександр. Серія книжок про Чудове Чудовисько, «Король Буків або Таємниця Смарагдової книги».

9. Качан Анатолій. «Листи з осіннього саду». Поезія.

10. Кирпа Галина. «Місяць у колисці». Поезія

11. Кокотюха Андрій. «Таємниця козацького скарбу», «Таємниця козацького човна».

12. Малик Галина. «Незвичайні пригоди Алі в Країні Недоладії».

13. Марина Павленко «Півтора бажання, або Казки з Ялосоветиної скрині».

14. Матіяш Богдана. «Казки Різдва».

15. Мензатюк Зірка. «Таємниця козацької шаблі», «Київські казки».

16. Мовчун Леся. «Арфа для павучка».

17. Ніна Воскресенська. «Руда Ворона», «Останнє бажання короля».

18. Пагутяк Галина. «Лялечка і Мацько». «Втеча звірів або новий бестіарій».

19. Прохаськи Тарас і Мар'яна. «Хто робить сніг?», «Куди зникло море?».

Висновок. Глобалізаційні процеси сучасного світу мають значний вплив на суспільство і людину, включаючи їх відношення до читання і літератури. Ці процеси призвели до змін у змісті і формі читання, а також у художніх жанрах та тематиці літератури.

Сучасний світ вимагає від нас адаптуватися до новітніх технологій та онлайн-читання, розглядаючи їх як додатковий формат для читання. Глобалізація не означає, що люди припиняють читати; навпаки, вона просто змінює форму і доступність читання, і педагогам варто підтримувати цю тенденцію, навчаючи молодше покоління користуватися новими технологіями для засвоєння знань та культурних цінностей.

Читання і література завжди були важливими засобами засвоєння знань і розвитку особистості. Вони сприяють відтворенню культурних цінностей і формуванню світогляду. Глобалізація може створити загрозу втрати різноманітності культур, але також може допомогти збагатити нашу культуру шляхом доступу до літературних творів із різних країн і культур.

Отже, глобалізація вносить зміни у спосіб, яким ми сприймаємо і використовуємо інформацію, включаючи читання та літературу. Проте важливо зберігати цінності читання і розвивати читацьку культуру в умовах глобалізованого світу, оскільки це сприяє якісному освітньому і культурному розвитку нашого суспільства.

Список використаних джерел та літератури

1. Бібік Н.М. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти. // Дидактико-методичне забезпечення контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу: монографія / Савченко О.Я., Бібік Н.М., Байбара Т.М., Вашуленко О.В., Коваль Н.С., Онопрієнко О.В., Пономарьова К.І., Прищепка О.Ю. — : Педагогічна думка, 2012. С.46-53

2. Бібік Н. М. Структура і зміст соціальної компетентності// Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія. К. Педагогічна думка, 2014. С. 50 – 64.

3. Бондаренко С. Процеси глобалізації у сучасному світі: за і проти [Електронний ресурс] / Світлана Бондаренко – Режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/urok-procesi-globalizaci-u-suchasnomu-sviti-za-i-proti-84375.html>.

4. Глобалізаційні процеси [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua#>.

5. Землянська А.В., Шарова Т.М. Світова література в умовах глобалізаційних процесів: [навч. посібник]. [2-ге вид.]. Мелітополь, 2019. 164 с.

6. Ліщук В. Говорити і читати – одночасно / відп. за вип. книг сер. "Материнська школа" Д. С. Ліщук; передмова М. Ф. Слабошпицький. Вид. 6-те. Чернівці: Золоті литаври, 2006.

7. Листвак Г. Дослідження читання в Україні: результати і значення / Г. Листвак. – 2015. – № 2. – С. 296–299.

8. Луценко, Ірина. Дошкільна освіта і глобалізація. Пріоритетні напрями виховання дошкільнят / І. Луценко. 2016 . С.2-5.

9. Ніколенко О.М Сучасний стан реформування літературної освіти в Україні. // Світова література. – 2013. – № 23 (листопад-грудень). – С. 4-9. 36.

10. Павлецька С. Читати чи не читати? [Електронний ресурс] / Світлана Павлецька – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/blog/svitlana_paveletska/484871_maslit_chitati_chi_chitati.html.

11. Цигвнок О. Розвиток інтересу до книги та читання – основна складова роботи університетської бібліотеки / О. Цигвнок. – С. 302–307.

Пастух Людмила,
доцент кафедри теорії та методик
суспільно-гуманітарних дисциплін
Хмельницького ОІППО імені Анатолія Назаренка,
кандидат психологічних наук

Роль дитячої літератури і читання в особистісному розвитку дітей та збереженні їх психічного здоров'я в умовах війни

У тезах акцентується увага на дієвості позитивного впливу читання на всі сфери особистісного розвитку дітей інтелектуального, емоційного, соціального, поведінкового. Відзначено роль книг як практичних інструментів, що можуть допомогти стабілізувати психічні стани дітей та зберегти психічне здоров'я дітей. Наголошено на необхідності дотримання певних правил і рекомендацій щодо тематики і змісту літературних творів для читання в умовах стресу війни

The theses focuses on the effectiveness of the positive impact of reading on all spheres of children's intellectual, emotional, social, and behavioral personal development. The book's role as practical tools that can help stabilize children's mental states and preserve children's mental health is noted. It is emphasized the need to observe certain rules and recommendations regarding the subject matter and content of literary works for reading under the stress of war

Ключові слова: дитяча література, читання, особистісний розвиток. психічне здоров'я дітей

Keywords: children's literature, reading, personal development. mental health of children

Про те, що книга є потужним засобом формування свідомості дитини та здійснення її виховання в свій час констатували видатні філософи: Аристотель, Г. Гегель, І. Кант, Конфуцій, Сократ, Г. Сковорода й ін..

Виховному впливу на особистісне становлення дітей та підлітків книги надавали великого значення корифеї української педагогічної думки (Г. Ващенко, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.) [1].

Психологи-науковці та практики також одностайні в міркуваннях про те, що саме книга і читання є важливими чинниками саморозвитку дітей різних вікових категорій. Про що повідомляють в ряді публікацій І.Бех, Т. Дуткевич, О. Киричук, Г. Костюк, С. Максименко, Ю. Приходько, В. Рибалка, М.Савчин та ін..

Необхідно зазначити, що науковці вказують на дієвий позитивний вплив читання на всі сфери особистісного розвитку дітей: інтелектуальну, емоційну, соціальну, поведінкову.

Щодо розвитку інтелектуальної сфери - читання книг активізує розвиток всіх пізнавальних процесів: мислення, уяви, уваги, сприйняття, пам'яті. А також розширює обсяг знань про навколишній світ, допомагає самостійно відслідковувати причинно-наслідкові зв'язки між подіями, збагачує словниковий запас, розвиває інтуїцію.

Особливе значення мають книги на емоційний стан та розвиток дітей.

Оскільки книги знайомлять дітей з розмаїттям і багатством емоцій та почуттів персонажів і героїв казок, оповідань, легенд та інших літературних дитячих творів; дозволяють зрозуміти, що інші діти, й дорослі люди думають і відчувають подібні емоції; стрес і внутрішнє напруження. На прикладі поведінки персонажів літературних творів діти мають можливість побачити зразки того, яким чином можна переборювати сильні страхи, відчуття високої тривожності.